

Startnotitie

Warmtevisie Woerden

Beleidsproduct: Warmtevisie Woerden

Ambtelijk opdrachtgever : Floris Bots

*Bestuurlijk opdrachtgever : het college van B&W, vertegenwoordigd door
Tymon de Weger, wethouder Energie*

Programmaleider Energietransitie: F. van Zandbrink

Inhoud:

1. Aanleiding en huidige situatie
2. Gewenste situatie en urgentie
3. Beleidsopdracht
4. Draagvlak en risico's
5. Fasering en aanpak
6. Organisatie
7. Kosten, baten en dekking
8. Vervolgstappen

1. Aanleiding en huidige situatie

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'Duurzaam met een doel' aangenomen waarin de stevige ambitie is verwoord om in 2030 CO₂-neutraal te zijn. Om dit doel te bereiken zet de gemeentelijke organisatie samen met ondernemers en burgers belangrijke stappen. Woerden ziet de energietransitie om CO₂-neutraal te worden als een kans die samen moet worden opgepakt. De motie is uitgewerkt in het [Actieplan \(17.008011\) inzake CO₂-neutraal 2030](#), dat in 2017 door de raad is vastgesteld. De ambitie om in 2030 CO₂ neutraal te zijn is tevens opgenomen in het [coalitieakkoord 2018-2022](#).

Op 13 december 2018 is de raad bijeen gekomen om input mee te geven om het komen tot een warmtevisie Woerden en een afwegingskader grootschalige energieopwekking. Er is afgesproken twee startnotities hiervoor ter besluitvorming naar de raad te sturen. Dit document betreft de startnotitie warmtevisie Woerden¹ met daarin een stappenplan. De startnotitie voor het afwegingskader voor grootschalige energie opwek wordt separaat behandeld.

De warmtetransformatie van wijken en kernen heeft grote impact. De transitie naar alternatieve warmtevoorziening komt letterlijk bij de mensen thuis. Het raakt mensen in hun leefomgeving en mensen zijn bezorgd dat zij straks opgescheept worden met onhandige of slecht werkende systemen. Van belang is dus om hen goed te betrekken. De participatie van betrokkenen bij het maken van een keuze is onontbeerlijk. De startnotitie warmtevisie Woerden beschrijft de stappen om te komen tot een warmtevisie, de wijze waarop de samenleving betrokken wordt en welke rol de raad krijgt.

Vanuit landelijke ontwikkelingen komt vanuit het concept Klimaatakkoord de opgave op Woerden af om met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie) te hebben, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd.

In deze startnotitie is de input meegenomen die is meegegeven vanuit de samenleving. In aug- sept 2018 zijn 3 werksessies georganiseerd binnen de gemeentelijke organisatie en 2 werksessies gehouden met o.a. Duurzaam Woerden, Actiecomité Laat Woerden niet Zakken, waarbij ook betrokkenen van wijkplatform en ondernemersorganisaties op persoonlijke titel hun kennis en ervaring hebben ingebracht en met Natuur en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, het Waterschap, de commissie Ruimtelijke kwaliteit en Erfgoed, Stedin, GroenWest en buurgemeenten. Tevens is de ervaring vanuit de verkenning van het Schilderskwartier naar een aardgasvrije wijk meegenomen.

Inleiding

Woerden gaat de komende jaren daadkrachtig en participatief aan de slag om in 2030 een CO₂-neutrale gemeente te zijn.

- Onder leiding van een nieuw college is Woerden daadkrachtig en met visie op weg een CO₂ neutrale gemeente te worden. Daarbij is de mens de maat der dingen en streeft het college naar vertrouwen en wederkerigheid.
- De Woerdense aanpak kenmerkt zich door de nadruk op participatie. Vertrouwen en betrokkenheid van iedereen is nodig om de energie/warmtetransitie een succes te maken. Daarbij wil de gemeente wederkerig samenwerken met bewoners en ondernemers met de intentie langdurige en goede relaties op te bouwen.
- De transitie naar hernieuwbare energieopwekking wordt zichtbaar in de leefomgeving. Het is dus van belang dat het proces om bewoners en ondernemers te betrekken heel zorgvuldig plaatsvinden.

¹ in de beschrijving van de 18R.00748 veelal warmteplan genoemd

Genoemde beleidsstukken

[Actieplan \(17.008011\) inzake CO2-neutraal 2030](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 - Duurzaam en daadkrachtig midden in de samenleving](#)

Raadsinformatiebrief: [18r.00748 rib Energietransitie](#)

De warmtevisie heeft raakvlakken met verschillende beleidsterreinen, zoals het huidige ruimtelijk beleid en de woonvisie. Met deze en andere beleidsterreinen, zal tijdens het proces continue kruisbestuiving plaatsvinden.

Het nationale concept Klimaatakkoord stelt dat elke gemeente uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie) heeft, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd.

Medio 2019 wordt naar alle waarschijnlijkheid de nationale Omgevingsvisie 2019 vastgesteld in de Tweede Kamer die naar verwachting uitspraken gaat doen over de ruimtelijke planning met betrekking tot de energietransitie.

Het proces om te komen tot de warmtevisie is in lijn met de aanpak die wordt nagestreefd in de omgevingswet en de warmtevisie zal later verankerd worden in de Woerdense omgevingsagenda die momenteel in ontwikkeling is en de omgevingsvisie die in 2021 afgerond zal worden.

2. Gewenste situatie en urgentie

Het nationale concept Klimaatakkoord stelt dat alle gemeenten in Nederland in 2021 een warmtevisie moeten hebben waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat het alternatief is voor aardgas voor de gehele gemeente, dus alle wijken, dorpen, bedrijventerreinen en buitengebied. Geschat wordt dat de ontwikkeling van de warmtevisie ca 2 jaar in beslag zal nemen.

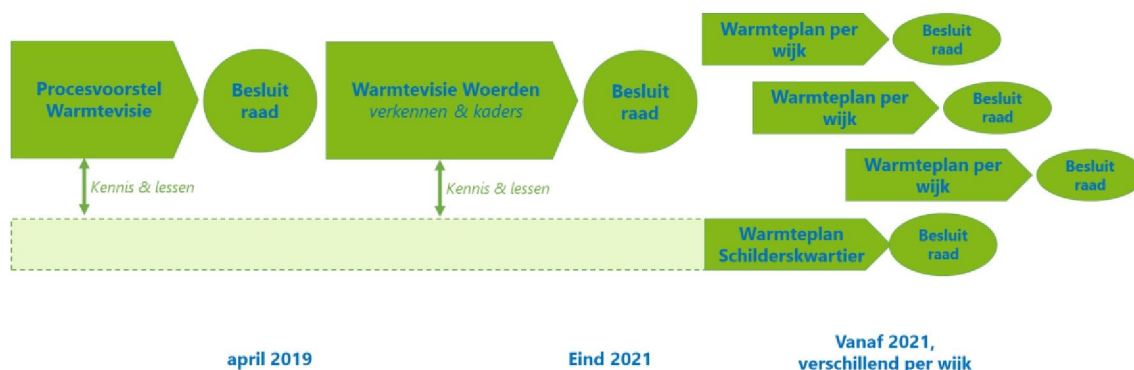
2.1 De warmtevisie

Een warmtevisie is een overkoepelend transitieplan voor warmte dat zal beschrijven hoe Woerden de overgang naar CO2 neutrale warmtevoorziening wil vormgeven. Het is een visie op de opgave in de gemeente en gaat in op kansen, prioriteiten, afwegingen en criteria die gezamenlijk belangrijk gevonden worden. Het geeft inzicht in de gedeelde wensen, keuzes en afwegingen en manieren om de transitie betaalbaar te houden voor iedereen. De warmtevisie geeft tevens aan in welke volgorde en tempo wijken, buurten, dorpen en bedrijventerreinen van het aardgas af gaan. Het beschrijft ook de benodigde rollen en mogelijke samenwerkingen in de gemeente en in de regio.

De warmtevisie zal ten minste de volgende elementen gaan bevatten:

- **Warmtealternatieven** per wijk (buurt, dorp en bedrijventerrein) met daarin een overzicht van bestaande en potentiële relevante alternatieven warmtebronnen;
- **Fasering** volgorde en het tempo in aanpak;
- **Participatie** van relevante stakeholders, met name bewoners en ondernemers, maar ook organisaties als het netwerkbedrijf (Stedin), woningcoöperaties (GroenWest) en andere (woning-) beheerders. De rolverdeling en spelregels voor samenwerking worden hierin meegenomen;
- **Communicatie** naar de samenleving.

De warmtevisie is na goedkeuring door de raad in 2021 de basis voor verdere uitwerkingen van warmteplannen per wijk waarin per wijk zal worden beschreven hoe de gebouwde omgeving kan overstappen op duurzame warmte. Deze warmteplannen zijn geen onderdeel van deze startnotitie.

Figuur 1, tijdslijn warmtevisie en warmteplannen

2.2 Doel startnotitie warmtevisie Woerden

De startnotitie warmtevisie Woerden geeft inzicht in de stappen waarmee we, samen met de samenleving en de gemeenteraad, een warmtevisie gaan formuleren. De belangrijkste doelen van deze startnotitie zijn:

- Inzicht in de stappen om te komen tot een technisch onderbouwde en door de samenleving gedragen warmtevisie.
- Helderheid voor de raad over het proces: Wanneer gaat het over welke onderwerpen? Wanneer neemt de raad een besluit? Waarover gaat dat besluit? En hoe kan de raad tijdens het proces bijsturen?
- Helderheid voor bij bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over het proces. Wanneer kunnen zij een bijdrage leveren? Over welke onderwerpen kunnen zij dat doen? En wat gebeurt er uiteindelijk met hun bijdragen?

2.3 Uitgangspunten

De input die is opgehaald vanuit de samenleving leidt tot een aantal uitgangspunten die meegenomen worden in het proces en in de warmtevisie. De uitgangspunten worden tijdens het proces meegenomen in zullen onderdeel vormen van toekomstige informatie- en besluitvorming.

Uitgangspunten startnotitie

- De warmtevisie wordt ontwikkeld op basis van onafhankelijk onderzoek en een participatietraject:
 - Alternatieven voor aardgas moeten warmte zekerheid bieden en toekomstbestendig zijn.
 - De warmtealternatieven zijn gebaseerd op bewezen technieken, te allen tijde openstaand voor innovatieve alternatieven.
 - Kennis die vanuit de samenleving wordt opgehaald.
 - De warmtevisie wordt in nauwe samenwerking met alle stakeholders uit de samenleving ontwikkeld; dat betekent dat bewoners, ondernemers, agrariërs en maatschappelijke organisaties (al dan niet georganiseerd) aan de voorzijde worden betrokken.
 - Om de participatie en samenwerking met de samenleving vorm te geven, definiëren we in vroeg stadium uitgangspunten.
- We werken aan de toekomst en ondersteunen huidige initiatieven: tijdens de totstandkoming van de warmtevisie blijven initiatieven gestimuleerd en ondersteund worden. We remmen huidige stappen en initiatieven vanuit samenleving niet af omdat de plannen nog niet klaar zijn.
- Flexibele en lerende aanpak: de stappen om te komen tot een warmtevisie is flexibel lerend proces. Hierin worden de ontwikkelingen binnen de energie- en warmtetransitie meegenomen en de ervaring die wordt opgedaan in het proces en andere trajecten binnen de gemeente Woerden.

Reeds geformuleerde uitgangspunten warmtevisie eruit?

- **Woerden wil in 2030 een CO2-neutrale gemeente zijn**, conform het de motie van 30 oktober 2014 'Duurzaam met een doel'.
- **Lokaal en gebiedsgericht**: het streven is om de warmtetransitie zoveel mogelijk lokaal te laten plaatsvinden zodat de baten lokaal worden beleefd. Opgaves worden integraal opgepakt en waar mogelijk gecombineerd met andere ingrepen in de openbare ruimte en/ of leefbaarheidsopgaven.
- **Iedereen doet en komt mee**: initiatief en (mede-)eigenaarschap van bewoners en ondernemers wordt gestimuleerd. Vanuit haar regierol zorgt de gemeente ervoor dat iedereen kan meekomen en oplossingen toegankelijk zijn voor alle bewoners en ondernemers.
- **Haalbaar en betaalbaar**: iedereen moet kunnen meedoen aan warmtetransitie; zowel voorlopers, middenmoters als achterblijvers. Investerings moeten haalbaar en betaalbaar zijn en/ of woonlastenneutraal (kosten van de investering zijn gelijk aan de vermindering van de energiekosten).

2.4 Rol en bevoegdheden gemeente

Om de warmtetransitie uit te voeren heeft de gemeente vanuit de nationale overheid een regierol gekregen. De regierol voor de gemeente in de energietransitie is groot, zowel op proces, de uitvoering en het creëren van draagvlak bij bewoners. De gemeente stuurt het proces en de organisatie aan van de warmtevisie, en later ook de warmteplannen. Daarnaast heeft de gemeente een duidelijke rol bij het borgen van publieke belangen die in meer of mindere mate door de warmtetransitie beïnvloed (kunnen) worden. De gemeente brengt partijen bij elkaar, geeft richting, bevordert onafhankelijke voorlichting en onderzoekt mogelijkheden om de overgang betaalbaar te houden. Naar verwachting krijgen gemeenten in de toekomst de aanwijzbevoegdheid om wijken, buurten en bedrijventerreinen te verplichten over te gaan op een aardgasvrij alternatief.

De gemeente vervult ook een voorbeeldrol, door de kansen van eigen vastgoed te benutten.

Tijdens het opstellen van de warmtevisie gaat de gemeente actief in overleg met andere gemeenten, de VNG en regio's om kennis te delen en te leren van elkaar.

2.5 Randvoorwaarden

Tijdens de ontwikkeling van de warmtevisie zijn een aantal randvoorwaarde van belang die geen onderdeel zijn van het proces om de warmtevisie op te stellen:

- **Informeren samenleving & communicatiestrategie**: de ervaring leert dat voordat mensen kunnen participeren ze geïnformeerd moeten zijn over de bredere context van de energietransitie. Tevens moeten de samenleving tijdig informeren over welke investeringen gemaakt kunnen worden (zgn. no-regret maatregelen²) en welke investeringen beter kunnen wachten tot evt. betere oplossingen zijn ontwikkeld.
- Dit vraagt om een **bredere informatievoorziening en communicatiestrategie**, samenhangend met andere trajecten die lopen binnen de energietransities.
- **Algemeen participatiekader**: voor de wijze waarop Woerden de participatie met de samenleving vormgeeft in de energietransitie is een algemeen kader nodig.
- **Verkennen en ontwikkelen financiële oplossingen**: de warmtetransitie vraagt om investeringen vanuit de samenleving, waarbij financiering en subsidies naar bewoners en collectieven onderdeel zijn. Naast nationale en regionale ontwikkelingen zijn hiervoor ook lokale oplossingen nodig; mede omdat hiermee lokaal eigenaarschap gestimuleerd kan worden.

² No-Regret maatregelen zijn die investeringen die de samenleving kan maken met verminderd risico op betere (collectieve) warmteoplossingen in de nabije toekomst en zijn veelal investeringen in energievermindering door isolatie en energiezuinige apparatuur.

3. Opgave warmtevisie Woerden

De warmtevisie voor de gemeente Woerden zal moeten voldoen aan de volgende elementen:

- Het bevat de basisafspraken, volgorde en tempo op basis waarvan de warmteplannen gemaakt kunnen worden vanaf 2021.
- Er zijn voldoende belangen betrokken in de totstandkoming van de warmtevisie
- Het moet vastgesteld kunnen worden in 2021 door de Raad

4. Draagvlak en risico's

Draagvlak

In deze startnotitie zetten we in op een gedragen warmtevisie door in te zetten op participatie. De totstandkoming van de warmtevisie bestaat voor een groot deel uit een participatietraject waarin de warmtevisie met de stakeholders gedefinieerd wordt, waarbij toekomstige participatie met stakeholders gedefinieerd wordt.

Risico's

Participatie is geen garantie voor een gedragen warmtevisie, daarbij kunnen we niet iedereen uit de samenleving betrekken in de totstandkoming van de warmtevisie. In vroeg stadium wordt om deze reden een stakeholderanalyse en vervolgens zoveel mogelijk samengewerkt met belangengroepen die een afspiegeling zijn van alle stakeholders.

Het gros van de investeringskosten worden opgebracht door betrokkenen én de voordelen van de investeringen komen ten bate van de betrokkenen. Om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan investeren en profiteren moeten er financiële oplossingen komen. Dit wordt vanuit de gemeente op nationaal en regionaal niveau aangegeven en lokaal wordt aan financieringsconstructies gewerkt (buiten de scope van de warmtevisie).

Algemene onduidelijkheden en onzekerheden (in de media) rondom de energie- en warmtetransitie vormen een risico. Om deze reden is het informeren van de samenleving en een stevige communicatiestrategie nodig. In deze communicatiestrategie wordt tevens gekeken hoe om te gaan met het geluid van de mensen die negatief tegenover veranderingen staan, terwijl dit veelal een kleiner aandeel van de samenleving is.

De *veranderende nationale en regionalen context* is kaderstellend voor de lokale opgave en mogelijkheden. We anticiperen hier zoveel mogelijk op in vroeg stadium en zullen dat gedurende de gehele periode blijven doen.

5. Fasering en aanpak

5.1 Aanpak

De basis van de warmtevisie is dat de alternatieven technisch haalbaar zijn en we samen met de samenleving de warmtevisie opstellen. Om dat te realiseren is de volgende aanpak voorzien. Deze wordt tussentijds herzien, bijgesteld en voorgelegd ter goedkeuring bij de raad indien noodzakelijk.

<i>Fases</i>	<i>Waar gaat het over</i>	<i>Voorlopige datum raad</i>
<i>Goedkeuren startnotitie door college en delen met Stedin en GroenWest Vaststellen startnotitie door gemeenteraad</i>		April/mei 2019
Vorbereiding	- Organiseren regiegroep - Interne projectgroep met verschillende disciplines	
Analyse	- Analyse van de opgave: technische status gebouwde omgeving - Inventariseren bestaande en potentiële warmtevraag - Inventariseren bestaande en potentiële warmtebronnen - Stakeholderanalyse (inzicht doelgroepen, kenmerken wijken etc.) - Spelregels participatie principes welke doelgroepen worden betrokken en met welk mandaat? - Indien nodig: formuleren aanvullende/gewijzigde uitgangspunten warmtevisie	
<i>Informeren over analyse en inventarisatie Vaststellen, indien nodig, aanvullende uitgangspunten warmtevisie Vaststellen uitgangspunten participatie warmtevisie</i>		Maart 2020
Definitie	- Definiëren participatie proces warmtevisie - Definiëren communicatie proces warmtevisie - Zoekrichtingen warmte-alternatieven per wijk/buurt/dorp/bedrijventerrein - Beoordelingscriteria formuleren op basis waarvan keuze gemaakt wordt voor welke wijken als eerste een warmteplan wordt opgesteld.	
<i>Informeren over zoekrichtingen warmte-alternatieven Instemmen met beoordelingscriteria fasering</i>		Eind 2020
Vormgeving warmtevisie	Warmtealternatieven voor warmtevoorziening per wijk (buurt, dorp en bedrijventerrein) met daarin een overzicht van bestaande en potentiële relevante alternatieven warmtebronnen; Fasering volgorde en het tempo in aanpak;	
	Participatie stakeholders tijdens de uitvoering van de warmtevisie en toekomstige warmteplannen & rolverdeling en spelregels; Communicatie naar de samenleving.	
	<i>Vaststellen warmtevisie</i>	Zomer 2021
Implementatie		Herfst 2022

Rol raad

Er wordt transparant, helder en regelmatig gecommuniceerd over mogelijkheden, stappen, afwegingen van de warmtevisie. De momenten waarop de raad geïnformeerd of om goedkeuring gevraagd worden die reeds vaststaan zijn:

1. Vaststellen startnotitie door gemeenteraad	Mei 2019
2. Informeren over analyse en inventarisatie gebouwen en energie	Maart 2020
3. Vaststellen uitgangspunten warmtevisie (indien nodig)	Maart 2020
4. Vaststellen uitgangspunten participatie warmtevisie	Maart 2020
5. Informeren over zoekrichtingen warmte-alternatieven	Eind 2020
6. Instemmen met beoordelingscriteria fasering	Eind 2020
7. Vaststellen warmtevisie	Zomer 2021

Tussentijds wordt de raad geïnformeerd en gevraagd om input te leveren indien wenselijk vanuit het proces en/ of indien zaken veranderen of ontwikkelen die voor de raad vanuit hun rol belangrijk zijn te weten.

In de analysefase wordt de uitgangspunten van de participatie binnen de warmtevisie ontwikkeld vanuit stakeholderonderzoek en in samenwerking met de reeds bekende betrokkenen uit de samenleving. Na de analysefase wordt de samenleving meegenomen vanuit de uitgangspunten participatie die vastgesteld zullen worden begin 2020.

6. Organisatie

Er wordt in de voorbereidingsfase een regiegroep gevormd met daarin:

- Gemeente
- Stedin
- GroenWest

Na de analysefase kan deze worden aangevuld met vertegenwoordigers van bewoners en ondernemers.

Gezien de integrale oplossingen die nodig zijn, is vanuit diverse disciplines kennis en ervaring nodig om te komen tot de warmtevisie; dit vergt vanuit de gemeente veel samenhang tussen teams, waarbij in eerste instantie gedacht wordt aan:

• Ruimtelijke Plannen	• Wijkambtenaren
• Ruimtelijk Beleid & Projecten	• Gebiedsgericht werken
• Vastgoed	• Sociaal Domein
• Realisatie en Beheer	

7. Kosten, baten en dekking

De kosten voor het proces om te komen tot een gemeentelijke warmtevisie zijn opgenomen in de begroting van 2019 als onderdeel van de begrotingspost energietransitie.

De kosten voor 2020 en 2021 worden opgenomen in de begroting van 2020 en 2021.

8. Vervolgstappen

De raad wordt gevraagd in stemmen met de startnotitie om te komen tot een warmtevisie.